

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 26.09.1975, sp. zn. 5 Cz 41/75, ECLI:CZ:NS:1975:5.CZ.41.1975.1

Číslo: 11/1978

Právní věta: Došlo-li k pracovnímu úrazu pracovníka při práci se strojem, který pro své nedostatky po stránce bezp. práce neměl být vůbec v provozu, došlo na straně organizace k porušení zákl. předpisů o bezp. a ochraně zdraví při práci. V takovém případě by bylo v rozporu s výchovným posláním ust. § 191 odst. 2 písm. a) zák. práce, mohla-li by se organizace, zprostit své odpovědnosti za pracovní úraz. V případě práce pracovníka se strojem, který mohl být ponechán v provozu jen za dodržování zvláštních pravidel prac. postupu po stránce bezp. práce, patří k řádnému seznámení pracovníka s předpisy nebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci kromě seznámení pracovníka s běžnými předpisy nebo pokyny také seznámení s těmito zvláštními pravidly prac. postupu s takovým strojem, z něhož by pracovníku byla zřejmá rizikovost této práce (např. seznámení s tím, že odlišný pracovní postup u listu je vyvolán skutečností, že lis není seřízen k dvouručnímu spouštění).

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 26.09.1975

Spisová značka: 5 Cz 41/75

Číslo rozhodnutí: 11

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody v pracovním právu, Organizace socialistické, Pracovní úraz

Předpisy: 60/1965 Sb. § 191

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 11/1978 sb. rozh.

Došlo-li k pracovnímu úrazu pracovníka při práci se strojem, který pro své nedostatky po stránce bezpečnosti práce neměl být vůbec v provozu, došlo na straně organizace k porušení základních předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci. V takovém případě by bylo v rozporu s výchovným posláním ustanovení § 191 odst. 2 písm. a) zák. práce, mohla-li by se organizace, byť i jen částečně, zprostit své odpovědnosti za pracovní úraz.

V případě práce pracovníka se strojem, který mohl být ponechán v provozu jen za dodržování zvláštních pravidel pracovního postupu po stránce bezpečnosti práce, patří k řádnému seznámení pracovníka s předpisy nebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci kromě

seznámení pracovníka s běžnými předpisy nebo pokyny také seznámení s těmito zvláštními pravidly pracovního postupu s takovým strojem, z něhož by pracovníku byla zřejmá rizikovost této práce (např. seznámení s tím, že odlišný pracovní postup u listu je vyvolán skutečností, že lis není seřízen k dvouručnímu spouštění).

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 26. 9. 1975, [5 Cz 41/75](#))

Žalobkyně se domáhala proti žalované organizaci odškodnění pracovního úrazu, který utrpěla dne 25. 2. 1970, když pracovala u nožního lisu. Požadovala výslovně náhradu za bolest, náhradu za ztížení společenského uplatnění, náhradu za ztrátu na výdělků, a to i náhradu za ztrátu na výdělků, která jí bude budoucně ucházet.

Okresní soud v Ústí nad Orlicí vyhověl žalobě do výše 2874,80 Kčs a do zbytku žalobu zamítl. Přitom z provedeného dokazování, zejména z posudku znalce J. B., dospěl k závěru, že žalovaná organizace za pracovní úraz plně odpovídá, neboť žalobkyně pracovala na lisu, který neodpovídal technické normě, a na to žalobkyně nebyla nikým upozorněna. Pouhé poučení, že je třeba používat pinzety, aniž žalobkyně byla současně poučena o tom, že lis je vadný, nestačí, neboť za takové situace si žalobkyně nemohla uvědomit, jak je důležité dodržovat bezpečnostní pokyn o používání pinzety. Přitom ovšem soud prvního stupně současně rozhodl, že se nepřipouští rozšíření žaloby, aby žalovaná organizace byla uznána povinnou platit žalobkyni náhradu za ztrátu na výdělků v budoucnosti a uhradit jí na věcné škodě 300 Kčs, a to zejména z toho důvodu, že podle dosavadních výsledků dokazování není jasné, zda žalobkyni po 31. 3. 1972 dochází pravidelně k této ztrátě výdělků.

K odvolání žalované organizace krajský soud v Hradci Králové změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že přiznal žalobkyni jen částku 1249,90 Kčs, když dospěl k závěru, že žalované organizaci se podařilo zprostit se odpovědnosti za úraz žalobkyně z jedné třetiny § 191 odst. 2 písm. a/ zák. práce). Výsledky dokazování bylo podle názoru odvolacího soudu bezpečně zjištěno, že žalobkyně byla poučována, že při vkládání plíšků do lisu a při jejich vyjímání z lisu má používat pinzety. Na to žalobkyně reagovala tak, že se jí nemůže nic stát, že dává pozor. Porušila tedy žalobkyně svým jednáním předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a toto porušení bylo jednou z příčin úrazu, který utrpěla.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, tak, že tímto rozsudkem odvolacího soudu byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 6 o. s. ř. postupuje soud v součinnosti se všemi, kteří se účastní řízení, tak, aby byl co nejúčelněji zjištěn skutečný stav věci a aby ochrana práv byla rychlá a účinná. Podle ustanovení § 120 odst. 1 o. s. ř. soud dbá na to, aby skutečný stav věci byl zjištěn co nejúplněji; rozhoduje, které z navrhovaných důkazů je třeba provést, a provede i jiné důkazy, než jsou navrhovány. Podle ustanovení § 153 ods. 1 o. s. ř. soud rozhoduje na základě skutečného stavu věci. Podle ustanovení § 132 o. s. ř. hodnotí soud důkazy podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti; při tom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci.

Těmito základními ustanoveními občanského soudního řádu se odvolací soud v projednávané věci důsledně neřídil.

Z posudku znalce J. B. vyplývá, že na lise, na němž žalobkyně pracovala, bylo dvouruční spouštění poškozeno a nedalo se používat a od dodání lisu do provozovny v roce 1968 nebylo toto zařízení

opraveno; přesto se na lise pracovalo v rozporu s ustanovením čl. 43 a čl. 44 ČSN 210711. Přitom podle těchto ustanovení ochranné dvouruční spouštění chrání ruce pracovníka před úrazem tím, že se jeho ruce po dobu pracovního zdvihu musí z pracovního prostoru lisu vzdálit, aby spustily lis.

Kdyby byl odvolací soud tento důkaz v souvislosti s ostatními provedenými důkazy zhodnotil podle zásad uvedených v ustanovení § 132 o. s. ř., musel by dojít k otázce, zda vůbec organizace byla oprávněna takovýto lis ponechat v provozu. Při řešení této otázky musil by pak odvolací soud dospět k závěru, že řízení je třeba doplnit dalším dokazováním znaleckým posudkem o tom, zda nebylo v rozporu se normou, že tento lis byl ponechán v provozu, když jeho dvouruční spouštění nefungovalo, což byla základní podmínka toho, aby k úrazu nedošlo.

Kdyby dalším znaleckým dokazováním vyšlo najevo, že lis před tyto základní nedostatky mohl být ponechán v provozu, ovšem za dodržování záruk, o nichž se znalec ve svém posudku zmiňoval, pak bylo třeba hodnotit obsah a rozsah poučení, jehož se žalobkyni dostalo. V tomto směru třeba souhlasit se závěrem soudu prvního stupně, že pouhé poučení žalobkyně, že je třeba používat pinzety, aniž žalobkyně byla současně poučena o tom, že pouze dvouruční spouštění lisu zaručuje naprostou bezpečnosti práce a že toto spouštění nefunguje, by nesplňovalo náležitosti řádného seznámení s předpisy nebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, jak to má na zřeteli ustanovení § 191 odst. 2 písm. a) zák. práce. Bez takového poučení, jak správně dovozoval soud prvního stupně, nemohla si žalobkyně plně uvědomit důležitý význam bezpečnostními předpisy a zejména jí daného pokynu při práci používat pinzety. Ovšem pro skutkový závěr, že žalobkyni takové poučení nebylo dáno, není zatím v provedeném dokazování dostatečný podklad. Dokazování se totiž soustředilo jen na otázku, zda žalobkyně byla poučena o tom, že má používat pinzety. Při tom odvolací soud zjistil, že žalobkyně byla vícekrát upozorňována mistrem na nutnost používání pinzety, avšak reagovala na to tak, že se jí nemůže nic stát, neboť dává pozor. V tomto smyslu však odvolací soud nikterak nezhodnotil znalecký posudek, podle něhož v případech, že vedení podniku zjistí, že pracovník nepostupuje podle bezpečnostních předpisů, má být závada zapsána do deníku a záznam má být předložen vedoucímu, aby učinil opatření. Při opětovném porušení je třeba takového pracovníka převést na jiné pracoviště. Kdyby tedy byla skutková zjištění učiněná odvolacím soudem správná, pak by žalobkyně u tohoto lisu neměla být již vůbec zaměstnána. I v tomto smyslu bude třeba znalecký posudek doplnit o údaj o tom, o které ustanovení příslušné československé státní normy znalec tento závěr opírá.

Z uvedeného vyplývají dva závěry.

Buď bude dalším dokazováním prokázáno, že lis pro své nedostatky po stránce bezpečnosti práce neměl být vůbec v provozu, a pak by zaviněné porušení bezpečnostního předpisu, případně pokynu (§ 191 odst. 2 písm. a/ zák. práce) nepřicházelo v úvahu. Za takového stavu totiž žalobkyně nejen s vědomím, ale dokonce z příkazu žalované organizace pracovala na stroji, který byl pro bezpečnosti a ochranu zdraví pracovníka nebezpečný, a pak je porušení bezpečnostního předpisu či pokynu ze strany pracovníka v porovnání se zaviněným jednáním organizace právně irelevantní. Organizace v takovém případě porušovala vědomě základní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (§ 74 odst. 1 písm. c/ a § 133 zák. práce, § 35 až § 38 vládního nařízení č. 66/1965 Sb. ve znění nařízení vlády ČSSR č. 60/1970 Sb. 1), jakož i příslušné československé státní normy) a bylo by v rozporu s výchovným posláním ustanovení § 191 odst. 2 písm. a) zák. práce o částečném zproštění organizace z odpovědnosti za pracovní úraz, kdyby se organizace za takového stavu mohla, byť i jen částečně, zprostit odpovědnosti poukazem na takovou relativně celkem podružnou příčinu úrazu.

Druhý závěr je takový, že kdyby se v dalším řízení prokázalo, že organizace nemohla na lisu tyto nedostatky po stránce bezpečnosti práce odstranit (čl. 121 uvedené ČSN), jak se o takové možnosti zmiňoval v posudku znalec, bude nutno se zabývat otázkou, zda žalobkyně byla řádně s bezpečnostními předpisy či pokynem seznámena s ohledem na tuto velmi rizikovou práci. V tom

směru lze poukázat na závěry obsažené v rozsudku soudu prvního stupně shora již uvedené, že totiž pouhé poučení o nutnosti používat pinzety, aniž žalobkyni byla současně vysvětlena velká rizikovitost práce, aniž byla seznámena s platnou normou ČSN 210711 a aniž jí bylo vysvětleno, proč právě jen dvouruční spouštění lisu zaručuje bezpečnost práce, nemohlo splňovat náležitosti řádného seznámení s předpisem nebo pokynem k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve smyslu ustanovení § 191 odst. 2 písm. a) zák. práce. Jan takové poučení, z něhož by žalobkyni byla zřejmá velká rizikovitost práce za konkrétního stavu stroje, mohlo splňovat náležitosti řádného seznámení ve smyslu ustanovení § 191 odst. 2 písm. a) zák. práce.

Porušil tedy soud druhého stupně svým rozsudkem zákon v ustanoveních § 6, § 120 odst. 1, § 132 a § 153 odst. 1 o. s. ř. v souvislosti s ustanoveními § 133 a § 191 odst. 2 písm. a) zák. práce.

1) Viz nyní § 35 až § 38 nařízení vlády ČSSR č. 54/1975 Sb.